

POTENCIJALI POLJOPRIVREDNE BIOMASE U SRBIJI

„Poljoprivreda i obnovljivi izvori energije- šanse i izazovi“

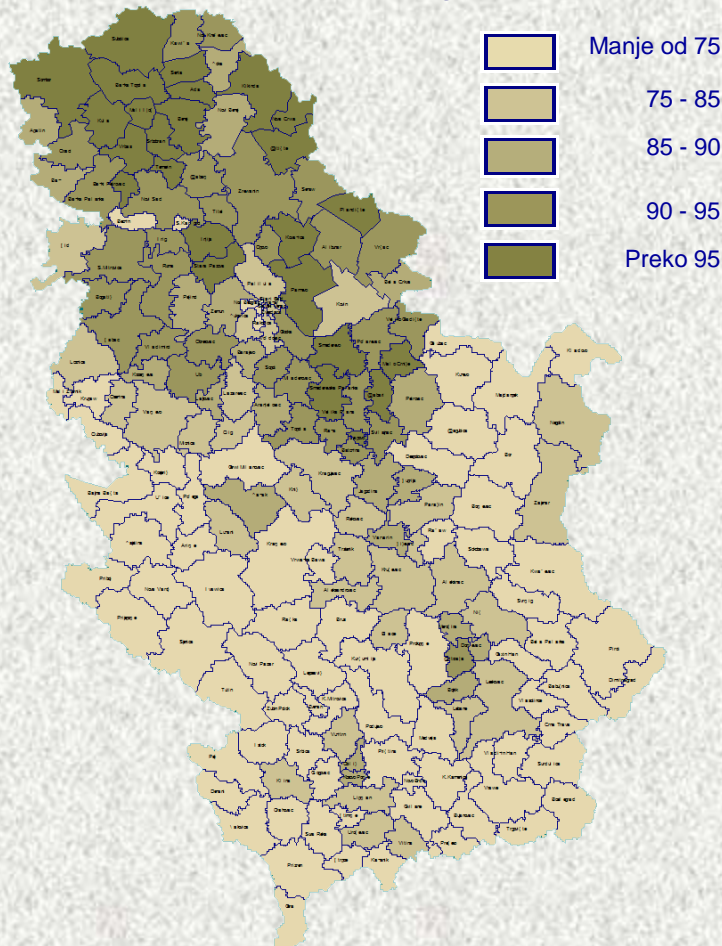
SADRŽAJ PREZENTACIJE

- Statistika poljoprivrede Srbije
- Obnovljivi izvori energije- pojam i resursi
- Korišćenje biomase- praksa i mogućnosti
- Primeri biogas postrojenja na farmi svinja i goveda
- Zakonski okvir
- Aktivnosti institucija Vlade Srbije

POLJOPRIVREDA SRBIJE

Površina 8,836,000 ha od čega je
5,701,000 ha obradivo zemljište

% obradivog zemljišta

- Poljoprivredno zemljište: **5,701,000** ha
- Obradivo zemljište: 4,867,000 ha
- Poljoprivredno zemljište po glavi st.: 0.56 ha
- Obradivo zemljište po glavi st.: 0.46 ha
- **87%** zemlje je u privatnom vlasništvu
- Broj gazdinstava: Around 778.000
- Prosečna veličina farme: 3 ha
- **44%** stanovništva živi u ruralnom području
- **2/3** stanovništva ruralnih područja se bavi poljoprivrednom proizvodnjom

**OBNOVLJIVI IZVORI
ENERGIJE IZ
POLJOPRIVREDE
BIOMASA**

BIOMASA

- **Biomasa – biorazgradljiva materija nastala u poljoprivredi, šumarstvu i domaćinstvima, koja obuhvata: biljke i delove biljaka, gorivo dobijeno od biljaka, ostatke iz poljoprivredne proizvodnje (kukuruzovina, slama, granje, koštice, ljuske), ostatke iz šumarstva, stajsko đubrivo**

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE IZ POLJOPRIVREDE

- Postoji značajan potencijal obnovljivih izvora energije iz poljoprivred za godišnju proizvodnju od preko 3 mil. toe
- Trenutno, godišnja proizvodnja biomase u Srbiji iznosi cca- 12,5 million t (2.58 million of toe)
  - 1,56 million toe poljoprivredna biomasa
  - 1,02 million toe šumska biomasa

BIOMASA IZ POLJOPRIVREDE

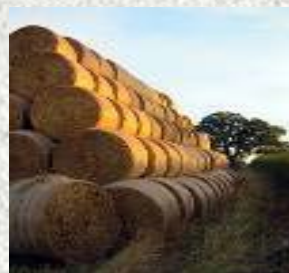
60% Poljoprivredna biomasa

Kukuruzovina

Ostaci rezidbe vinove loze

Rol bale pšenične slame

Bale sojine slame

Suncokretova ljuska

Oklasak kukuruza

Košnice kajsija

Ostaci rezidbe voćnjaka

40% Šumska biomasa

Piljevina

Sekanci

Čips

Cepanice

Okorci

RESURSI BIOMASE IZ POLJOPRIVREDE

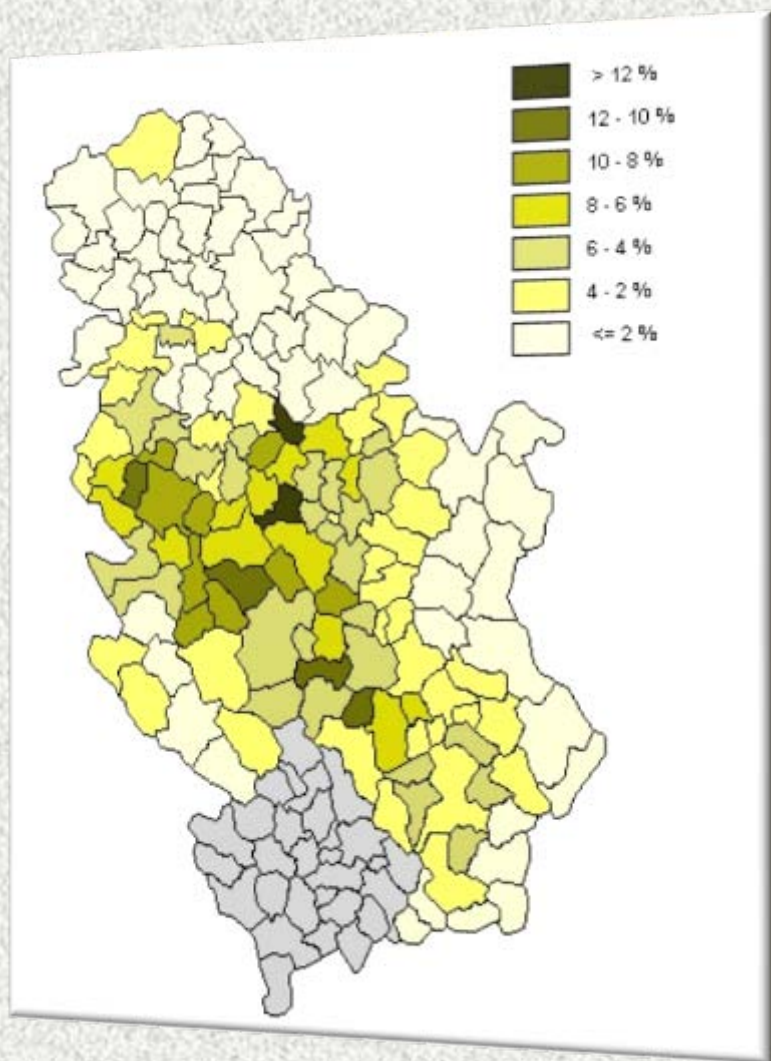
ŽITARICE

- Žito, ječam, raž, kukuruz, suncokret, soja, uljana repica...
- 40%- od ukupne obradive površine
- 75%- se proizvodi na malim i srednjim privatnim gazdinstvima
- 25%- poljoprivredni kombinati i veće kompanije
- Nedostatak- ne standardni prinosi

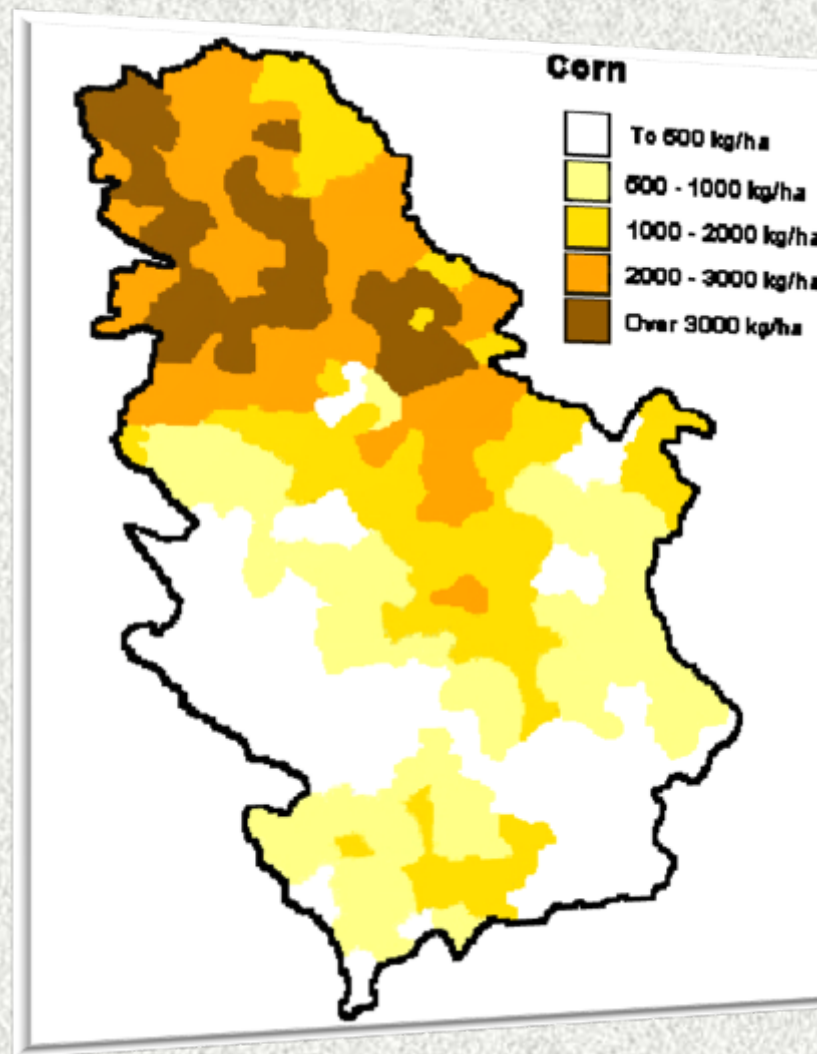
VOĆE I POVRĆE

- 16% od ukupne obradive površine
- U većim preradjivačkim kompanijama biomasa se sakuplja
- Nedostatak- relativno visok sadržaj vlage

RASPROSTRANJENOST BIOMASE

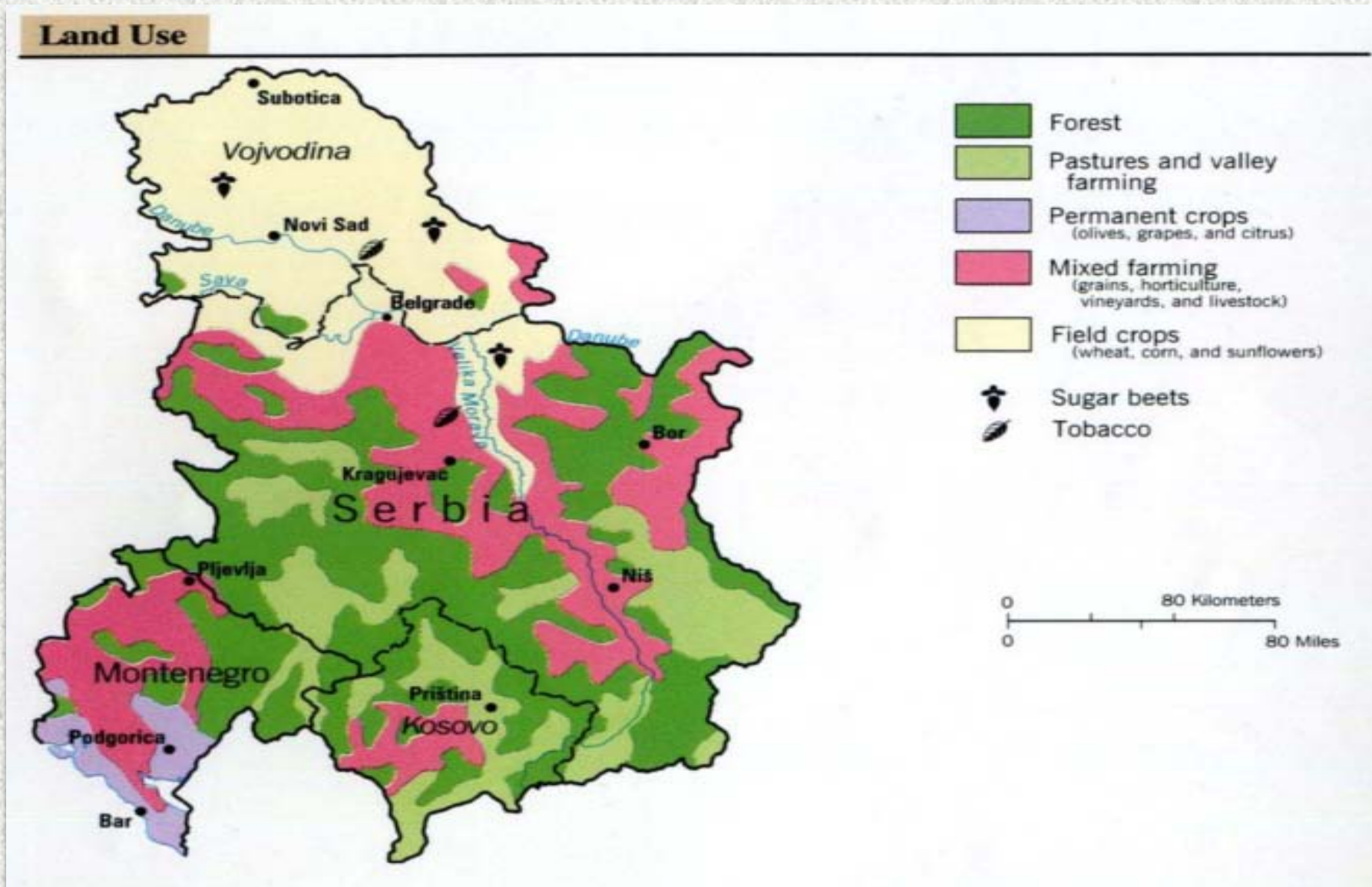

Voće i povrće 16% obradivih površina

Žitarice 40% obradivih površina

RASPROSTRANJENOST BIOMASE

KORŠĆENJE
POLJOPRIVREDNE
BIOMASE

ISTORIJA KORŠĆENJA BIOMASE U SRBIJI

- 1985- biomasa je sagorevana u 1200 objekata-
procenjena energetska vrednost- 140 MW
  - 25% još uvek u funkciji
- 10 biogas postrojenja- Započeta konstrukcija-
samo dva bila operativna
- 1994- započeta proizvodnja biodizela
  - I dalje operativna
- 2007-VikotiriaOil- 100 000 t biodizela godišnje

PRAKSA KORIŠĆENJA BIOMASE

- Nizak nivo korišćenja poljoprivredne biomase
- Slama se uglavnom koristi kao prostirka u štalama
- Na privatnim gazdinstvima često pale biomasu na njivama u proleće i jesen
- Procena je da se oko 50% ostataka sa većih i oko 20% sa manjih gazdinstava mogu iskoristiti za proizvodnju energije
- Upotreba za grejanje domaćinstava i zgrada- retko
- Ne postoji tržište za prodaju proizvoda od biomase
- Usitnjenost poseda- poskupljuje sakupljanje i transportne troškove biomase

Mogućnosti korišćenja biomase

Za proizvodnju biogasa

- gas nastao anaerobnim procesom iz biomase tj. iz ostataka u poljoprivrednoj proizvodnji
- 60 -80 % CH₄- toplotna moć-8570 kcal/m³ ili 9960 kWh/m³.
- Ostalo su CO₂ (oko 20%), HS

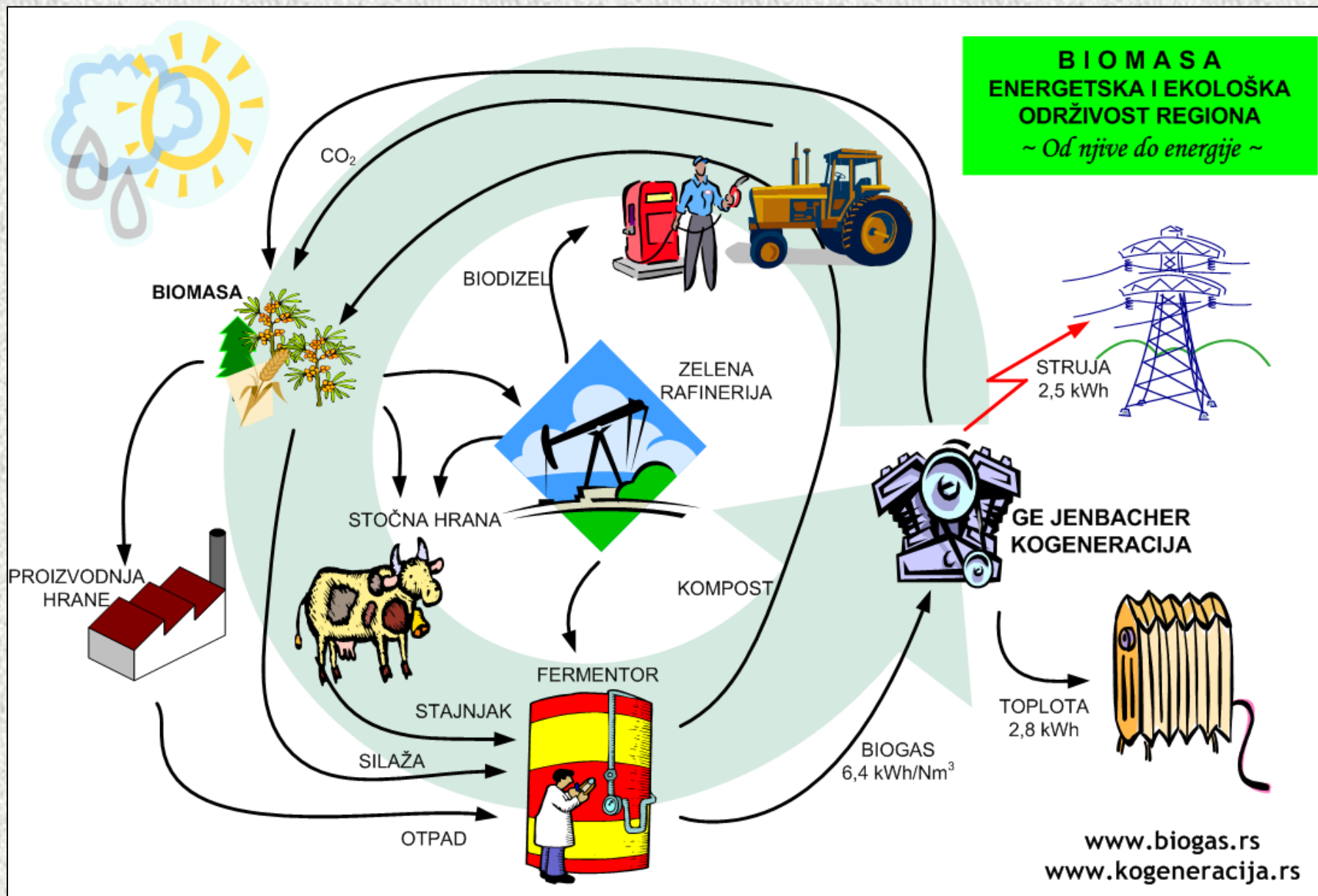
Gas ovakog kvaliteta se može koristiti za:

- Proizvodnju struje
- Kao gorivo za kotlove za industrijsku upotrebu
- Za kotlove za grejanje prostorija;
- Direktno sagorevanje za kuvanje ili rasvetu
- Spaljivanje radi sprečavanja zagađenja atmosfere (Mexico model- CDM)

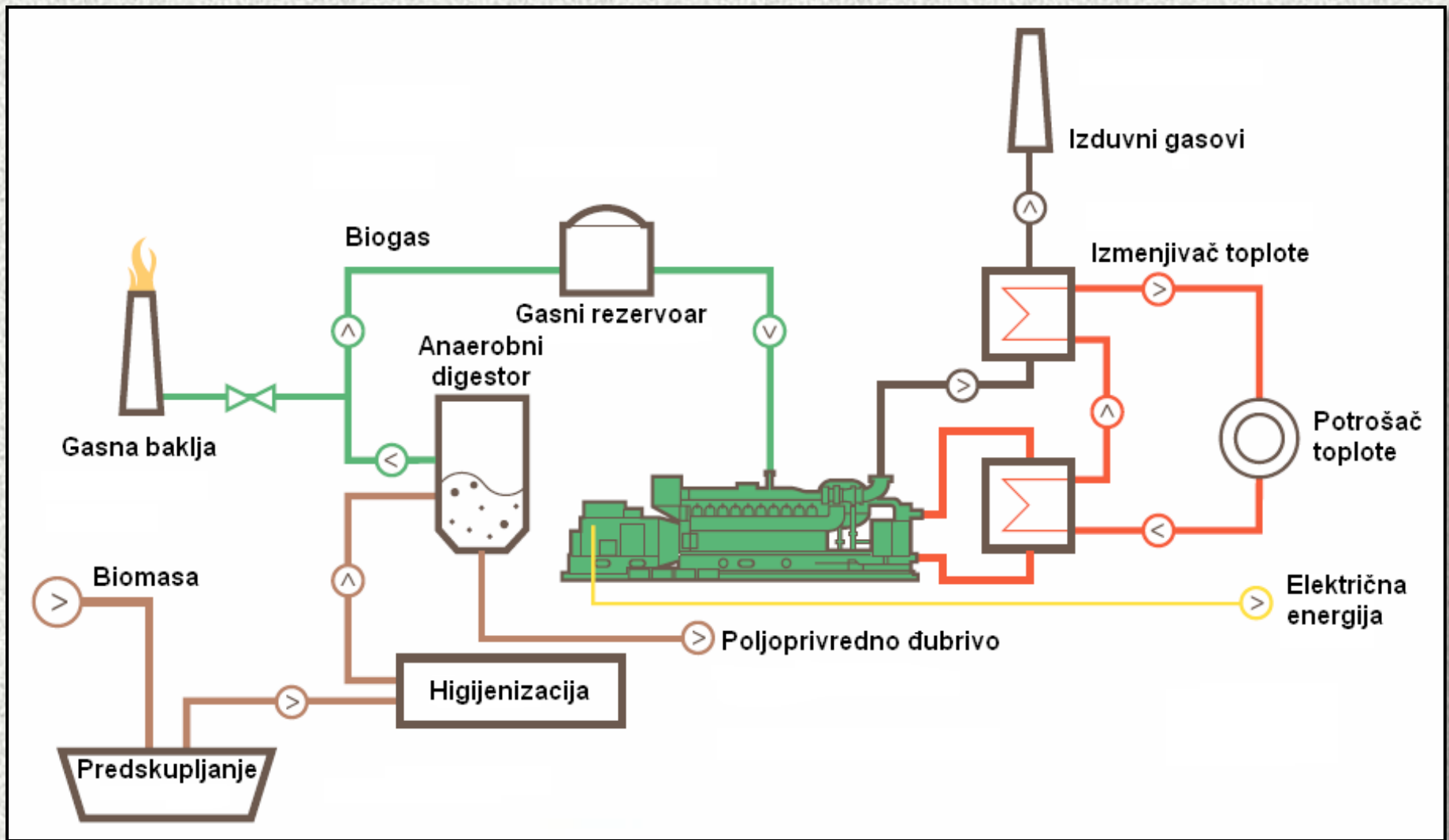
Za Direktno sagorevanje:

- Zagrevanje prostorija, objekata, plastenika, kuvanje...
- Briketiranje i peletiranje
- Proizvodnju struje direktnim sagorevanjem ili u formi ko substrata sa stajnjakom

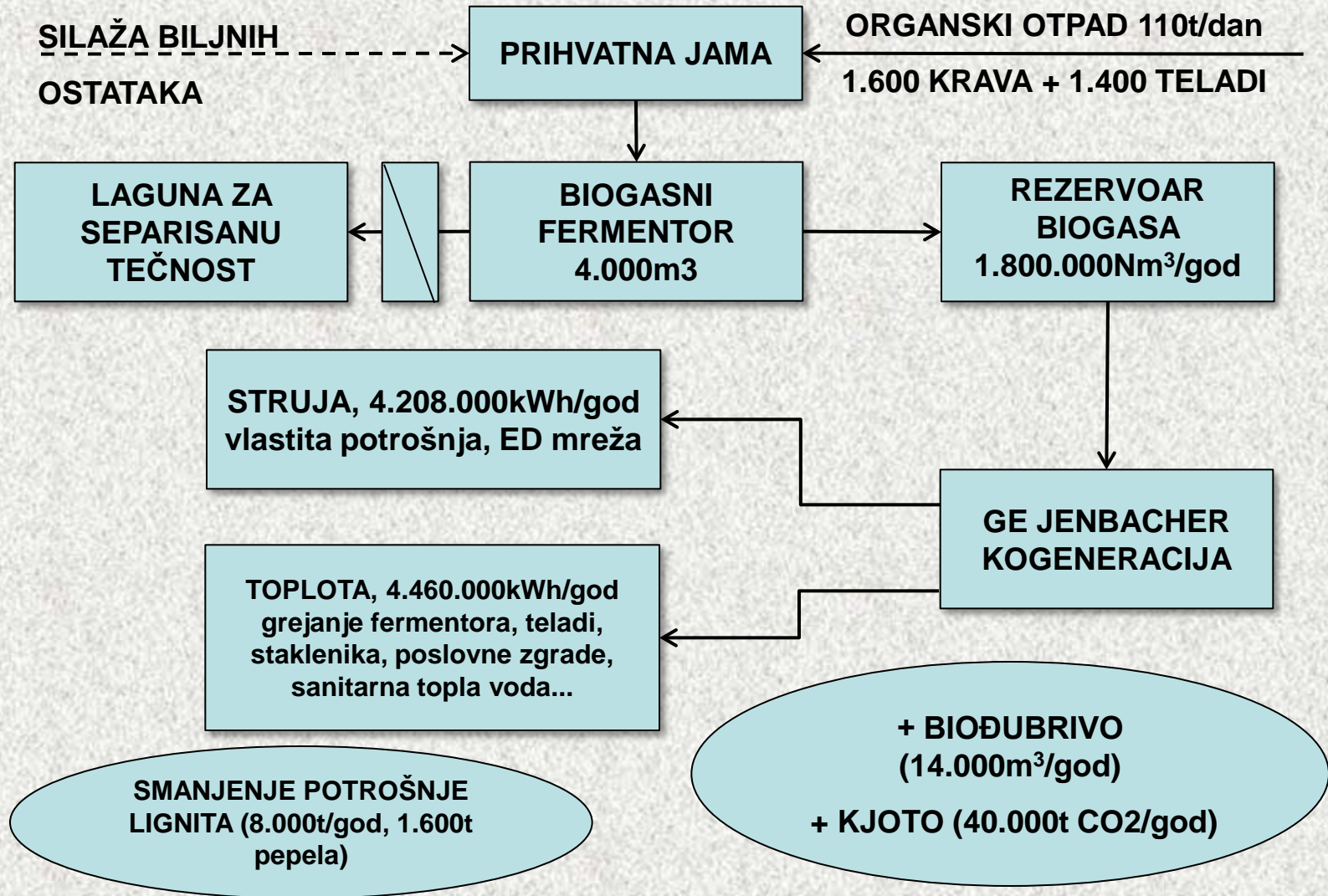
Mogućnosti korišćenja biomase

BIOGAS POSTROJENJE

Konkretan primer biogas postrojenja na farmi krava

SAGOREVANJE BIOMASE

Konstrukcija i rad postrojenja za sagorevanje peletirane biomase

Kotao snaga do 40 kW

Kotao snaga do 80 kW

Toplotne moći različiti vrsta goriva (pri nižim vlažnostima)

Red. br.	Vrsta goriva	Donja toplotna moć (kJ/kg)
1.	Slama pšenice	13.700
2.	Slama soje	15.200
3.	Kukuruzovina	13.600
4.	Oklasak	14.300
5	Ljuske suncokreta	17.500
6.	Drvo	18.100
7.	Drveni ugalj	30.100
8.	Mrki ugalj	22.500
	Kameni ugalj	32.500
	Koks	28.800
	Ulje za loženje	
	- lako	42.080
	- teško	41.780
	Benzin	42.040

Briketiranje i peletiranje biomase

Prednosti u odnosu na ostale postupke spremanja biomase::

- povećanju masa biogoriva po jedinici zapremine (gustine),
- smanjenju troškova manipulacije i transporta,
- smanjenju skladišnog prostora,
- usporavanju bioloških procesa kvarenja biomase,
- povećavanju energetske efikasnosti postrojenja u odnosu na postrojenja za sagorevanje balirane mase,.

Nedostaci:

- Potrebna je priprema materijala na određenu vlažnost i granulaciju,
- U izvesnim slučajevima su neophodni aditivi (kod kompozitnih briketa sa ugljenom prašinom i dr.),
- Mora se ulagati u neophodnu tehnologiju koja je nužna za odvijanje procesa
- Neophodna je potrošnja energije za pripremu biomase

SAGOREVANJE BIOMASE

Nesto iz stečenih iskustva:

- Sva toplotna postrojenja mogu koristiti biogorivo
- Kod sagorevanja biomase treba favorizovati jedinice od 40-1000 kW,
- Za kapacitete preko 6 MW, treba koristiti biogorivo u formi peleta ili briketa;
- Za postrojenja preko cca 300 kW treba predvideti automatsko loženje
- Mora se težiti što većem stepenu iskorišćenja postrojenja, sa maksimalnim sagorevanjem goriva i minimalnim zagađenjem životne sredine
- Sa današnjim trendovima cena energenata, investicije se relativno brzo isplate;
- Korišćenja biomase u energetske svrhe, od faze prikupljanja, pa sve do potrošača toplote, uz što veću mehanizaciju i automatizaciju sistema;
- Postrojenje mora biti dugovečno (i do 15 godina rada) i pouzdano u radu;
- Posluživanje postrojenja za sagorevanje biomase mora biti lako i jednostavno

Energetski potencijal biomase iz poljoprivrede

oko 1,7 miliona toe uz pretpostavku da se može iskoristiti 1/3 biomase

Ratarstvo

Kultura	Ostatak za korišćenje u energetske svrhe (1000t)
Pšenica	1.365,00
Ječam	180,00
Raž	4,40
Kukuruz	1.140,00
Suncokret	240,00
Soja	130,00
Uljana repica	1,60
Ukupno	3,060

Voćarstvo i vinogradarstvo

Vrsta voća	Ostatak za korišćenje u energetske svrhe (t)
Šljive	393,500
Jabuke	36,200
Višnje	55,000
Kruške	14,000
Breskve	35,100
Kajsije	15,500
Orasi	55,000
Grožđe	515,000
Ukupno	1,119,300

Energetski potencijal rezidua biomase iz održavanja voćnjaka i prerade voća

Vrsta voća	Broj stabljika (*10 ³)	Proizvodnja voća (t/god)	Vrsta rezidua biomase	Ostaci biomase (t)	Godišnji energetski ekvivalent (TOE)
Šljiva	50,630	382,400	Grančice, koštice	393,500	132,600
Jabuka	17,570	198,400	Grančice, ljuska	36,200	10,900
Trešnja	12,280	99,950	Grančice, koštice	55,000	16,500
Kruška	7,080	70,000	Grančice, ljuska	14,000	4,300
Breskva	4,450	44,400	Grančice, koštice	35,100	11,700
Kajsija	1,900	27,500	Grančice, koštice	15,500	4,100
Orah	2,100	21,500	Grančice, kora	55,000	14,100
Grožđe	77,390	213,000	Grančice, ljuska, seme	515,000	166,300
UKUPNO					360,500

Source: M. Ilic, B. Grubor, and M Tesic, op.cit.

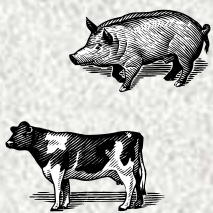
Korišćenje stajnjaka

- Mali broj sistema za sakupljanje stajnjaka- otvorene lagune
- Slabo korišćenje stajnjaka kao đubriva
- Nedostatak mehanizacije za manipulaciju stajnjakom
- Nepostojanje modernih pogona za proizvodnju biogasa
- Porast interesovanja među farmerima za primenu novih metoda i tehnologija
- Nedostatak znanja i slaba informisanost o modernim tehnologijama
- Slab sistem podrške- finansijske i pravne.

Broj grla stoke i energetska potencijal stajnjaka

Vrsta stoke	Broj grla stoke	Stajnjak	Biogas	Godišnji energetska ekvivalent
		m ³ /day	m ³ /day	[toe]
Goveda	260,300	5,270	105,000	20,140
Svinje	1,655,100	4,560	91,200	17,500
Živina	2,350,000	480	24,000	4,600
Ukupno				42,240

BROJ RELEVANTNIH FARMI ZA OIE

- **FARME GOVEDA**

- 100 do 500 grla stoke- **60**
- Preko 500 grla stoke- **12**

- **FARME SVINJA**

- 200 DO 500 krmača- **18**
- 500 do 1500 krmača- **25**
- Preko 1500 krmača- **9**

PRIMER- BIOGAS NA FARMI GOVEDA

Parametar	Farma	Jedinica mere
Broj krava	1,000	grlo
Proizvodnja metana	544,507	m ³ CH ₄ / godišnje
	62	m ³ CH ₄ / h
Koncentracija metana	60%	% v/v
Proizvodnja biogasa (pogon 250kW)	907,512	m ³ biogas/godišnje
	104	m ³ biogas/h
Proizvodnja struje	1,803	MWh/godišnje
Investicija u postrojenje	1,314,233	Euro
Operativni troškovi + održavanje (12 godina)	813,215	Euro
Smanjenje emisije CO ₂	7,744	t CO ₂ /godišnje

U Proseku 0.96 m³ biogasa po kravi na dan

Procenjeni period otplate postrojenja- 6 godina (bez podsticaja)

PRIMER- BIOGAS NA FARMI SVINJA

Parametar	Farma	Jedinica mere
Broj krmača	10,000	grlo
Proizvodnja metana	335,070	m ³ CH ₄ / godišnje
	38	m ³ CH ₄ / h
Koncentracija metana	60	% v/v
Proizvodnja biogasa (pogon 200kW)	558,450	m ³ biogas/godišnje
	64	m ³ biogas/h
Proizvodnja struje	1,110	MWh/godišnje
Investicija u postrojenje	971,077	Euro
Operativni troškovi + održavanje (12 godina)	600,878	Euro
Smanjenje emisije CO ₂	4,576	t CO ₂ /godišnje

U Proseku 0.15 m³ biogasa po krmači na dan
Procenjeni period otplate postrojenja- 8 godina (bez podsticaja)

Svaki 10g dodate slame na 1kg stajnjaka povećava prinos metana za 10%,

Državne institucije nadležne za razvoj korišćenja obnovljivih izvora energije - biomase

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

- Nadležno za razvoj poljoprivrede i šumarstva, koji predstavljaju sirovinsku osnovu za korišćenje biomase za proizvodnju energije

MINISTARSTVO EKONOMIJE I REGIONALNOG RAZVOJA

- Sprovođenje aktivnosti koje podstiču regionalni razvoj - posebno u nedovoljno razvijenim područjima

MINISTARSTVO ZA NAUKU I TEHNOLOŠKI RAZVOJ

- Nacionalni program za energetska efikasnost – tehnološki razvoj i izrada pilot postrojenja

AGENCIJA ZA ENERGETSKU EFIKASNOST I REGIONALNI CENTRI

- Programi podrške korišćenju obnovljivih izvora energije
- Treninzi i kampanje za podizanje svesti o značaju korišćenja OIE
- Centri – Beograd, Novi Sad, Niš, Kragujevac, Kraljevo

MINISTARSTVO ŽIVORNE SREDINE I PROSTORNOG PLANIRANJA

- Planiranje i izgradnja postrojenja koja koriste OIE
- Sistem zaštite i održivi razvoj i korišćenje resursa
- Praćenje klimatskih promena i podrška razvoju OIE

SAVET ZA ODRŽIVI RAZVOJ – POTPREDSEDIK VLADE ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

- Sprovođenje aktivnosti u vezi donošenja i primene Strategije održivog razvoja Republike Srbije

MINISTARSTVO RUDARSTVA I ENERGETIKE

- Razvoj i primena politika za proizvodnju električne i toplotne energije iz obnovljivih izvora

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA ENERGETIKU I MINERALNE SIROVINE

- Sprovođenje aktivnosti za povećanje korišćenja OIE na teritoriji AP Vojvodine

NE POSTOJI INSTITUCIONALNI MEHANIZAM ZA KOORDINACIJU AKTIVNOSTI DRŽAVNIH INSTITUCIJA U PRAVCU POVEĆANJA KORIŠĆENJA BIOMASE

ZAKONSKI OKVIR

ZAKON O PLANIRANJU I IZGRADNJI---- ključ investiranja

- Definiše urbanističko planske uslove za izgradnju postrojenja koja koriste OIE
- Skraćuje vreme za izdavanje građevinske dozvole

ZAKON O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

- Racionalno korišćenje prirodnih resursa
- Fond za podsticaj OIE (biomase)

ZAKON O PROCENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

- Sagledava uticaj na životnu sredinu postrojenja koja koristi biomasu

ZAKON O INTEGRISANOM SPREČAVAVANJU I KONTROLI ZAGAĐIVANJA ŽIVOTNE SREDINE

- Definiše IPPC dozvolu za postrojenja koja koriste biomasu- Direktiva 96/61/EEC o integralnoj prevenciji i kontroli zagađivanja (Integrated Pollution Prevention and Control - IPPC)
- Uvodi najbolje dostupne tehnike (BAT) za postrojenja koja koriste biomasu

ZAKON O UPRAVLANJU OTPADOM

- Korišćenje otpadnih tokova za proizvodnju energije (biodizel, biogas)
- Izgradnja postrojenja za korišćenje deponijskog gasa

ZAKON O ZAŠTITI VAZDUHA

- Definiše granične vrednosti emisije za postrojenja koja koriste biomasu kao gorivo

KJOTO PROTOKOL

- Formirano je Nacionalno telo za sprovođenje mehanizma (DNA) čistog razvoja i projekata iz ove oblasti

Uredba o merama podsticaja za povlašćene proizvođače električne energije

	Vrsta elektrane	Instalisana snaga (MW)	Cena (c€/kWh)
	Elektrane na biomasu		
2.1		до 500 kW	13,6
2.2		од 500 kW до 5 MW	13,845 – 0,489*P
2.3		преко 5 MW	11,4
	Elektrane na biogas		
3.1		до 0,2 MW	16,0
3.2		од 0,2 MW до 2 MW	16,444 – 2,222*P
3.3		од 2 MW до 10 MW	12,0

Izdavanje dozvola

Zakon o energetici (Sl. glasnik RS 84/04) - Član 27.

Energetska dozvola se pribavlja za igradnju i rekonstrukciju objekata za proizvodnju električne energije snage preko **1 MW** – **izdaje Ministarstvo rudarstva i energetike**

Za objekte instalisane snage do **1 MW** – **građevinske dozvole izdaje lokalna samouprava** (male hidro elektrane, elektrane na biogas, solarne elektrane, elektrane na deponijski gas, elektrane na biomasu)

	Energetska dozvola	Građevinska dozvola	Status povlašćenog proizvođača i Feed-in tarifa	Licenca
<1 MW	Nije potrebno	Opština	Min rudarstva i energetike ugovor sa EPS	Nije potrebno
1-10 MW	Min rudarstva i energetike	Opština	Min rudarstva i energetike ugovor sa EPS	Agencija za energetiku (AERS)
>10 MW	Min rudarstva i energetike	Min životne sredine i prostornog planiranja	Ne	Agencija za energetiku (AERS)

Akcioni plan za biomasu

Ciljevi

- Definisanje aktivnosti koje će doprineti korišćenju biomase kao OIE imajući u vidu potencijale i trenutno nacionalno zakonodavstvo, kao i evropske direktive
- Utvrđivanje problema/prepreka u procesu korišćenja biomase u energetske svrhe i definisanje akcija za njihovo prevazilaženje - odgovornih institucija i rokova za realizaciju

Radna grupa

- Ministarstvo rudarstva i energetike
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
- Ministarstvo zaštite životne sredine i prostornog planiranja
- Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja
- Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja
- Agencija za energetske efikasnost
- Pokrajinski sekretarijata za energetiku i mineralne sirovine
- Šumarski fakultet Univerziteta u Beogradu
- Mašinski fakultet Univerziteta u Beogradu
- Javno preduzeće Srbijašume
- USAID – Projekat za razvoj konkurentnosti
- UNDP
- NL Agency (SenterNovem)

Akcioni plan za biomasu

➤ Identifikovani problemi / prepreke

SIGURNOST SNABDEVANJA SIROVINAMA

- Nepostojanje zvanične liste termina i definicija
- Nepostojanje zvaničnih procena o raspoloživoj količini biomase prema međunarodno priznatoj metodologiji
- Nepostojanje transparentnog tržišta
- Nepostojanje tehničkih standarda uključujući i listu sirovina i ostataka koji se mogu koristiti u proizvodnji energije

DOZVOLE, SAGLASNOSTI, ODOBRENJA

- Nedovoljno poznate i dugotrajne procedure za dobijanje dozvola, odobrenja, saglasnosti
- Nepostojanje obaveze za sertifikaciju uređaja i biogoriva

NAUČNO-TEHNOLOŠKI RAZVOJ

- Nedostatak demonstracionih projekata i pilot postrojenja
- Nedovoljno učešće u međunarodnim projektima
- Raznolikost i kompleksnost tehnologija
- Nedostatak laboratorija i opreme za istraživanje

FINANSIJSKI I EKONOMSKI ASPEKTI

- Nepostojanje konkurentnih mikro kredita
- Nepostojanje efikasnih mehanizama podrške
- Nedovoljno korišćenje raspoloživih fondova i finansijskih sredstava za razvoj sektora biomase

KOMUNIKACIJA

- Nedovoljna obaveštenost javnosti
- Nepostojanje stručne asocijacije za biomasu

DA LI TREBA PROMOVISATI OIE I ZAŠTO

- ✓ Obaveze u skladu sa potpisanim medjunarodnim ugovorima i poveljama
- ✓ Očuvanje i zaštita životne sredine- smanjenje emisija gasova (*GHG*)
- ✓ Iskorišćenje par milliona t biomase koja se danas spaljuje
- ✓ Stvaranje novog tržišta za poljoprivredne proizvođače (biomasa)
- ✓ Kompetitivnost i konkuretnost poljoprivrednih proizvoda +++
- ✓ Iskorišćenje poljoprivrednot zemljišta nižeg kvaliteta
- ✓ Diverzifikacija aktivnosti na selu- novi izvori prihoda
- ✓ Nova radna mesta
- ✓ Obezbeđivanje potreba za energentima- smanjenje uvoza
- ✓ Održivo korišćenje resursa
- ✓ Uvođenje novih tehnologija i praksi u poljoprivrednoj proizvodnji
- ✓ .....

HVALA !

Aleksandar Bogunović

Rukovodilac grupe za tehničku podršku ruralnom razvoju

Sektor za ruralni razvoj

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

aleksandar.bogunovic@minpolj.gov.rs